

SALAR International
A part of the Swedish Association of Local Authorities and Regions

Projektit “Shërbime menaxhim të qëndrueshëm me mbetjet në nivel lokal” në Maqedoninë e Veriut

VLERËSIMI I KAPACITETIT
TË GJASHTË PILOT KOMUNAVE NË RAJONET PLANORE JUGPERËNDIMORE DHE NË RAJONIN E PELLAGONISË

Përmbajtja

Historiku 3

Metodologjia 4

Gjetjet dhe rekomandimet sipas fushës kryesore 5

Fusha I: Pajtueshmëria rregullatore dhe e politikave 6

Fusha II: Kapaciteti organizativ dhe vendimmarrja 7

Fusha III: Menaxhimi dhe monitorimi i të dhënave 8

Fusha IV: Planifikimi dhe raportimi 9

Fusha V: Koordinimi ndërmjet departamenteve dhe bashkëpunimi ndër-komunal 9

Fusha VI: Njohuri, ekspertizë dhe inovacion 10

Fusha VII: Shpërndarja e burimeve 11

Fusha VIII: Infrastruktura dhe pajisjet 12

Fusha IX: Angazhimi i palëve të interesuara 13

Fusha X: Ndërgjegjësimi publik dhe edukimi 14

SALAR International
A part of the Swedish Association of Local Authorities and Regions

Sweden
Sverige

HISTORIKU

Vlerësimi i kapacitetit u krye në kuadër të projektit "Shërbime menaxhim të qëndrueshëm me mbetjet në nivel lokal" në Maqedoninë e Veriut të zbatuar nga SALAR International. Ai synoi të kuptonte kapacitetet aktuale të komunave **në 10 fusha kryesore** të menaxhimit të mbeturinave, duke përfshirë aspekte të tilla si struktura organizative, burimet, kornizat e politikave dhe angazhimi i palëve të interesuara.

Objektivi kryesor i vlerësimit ishte identifikimi i fushave ku komunat duhet të përmirësohen në mënyrë që të zhvillojnë plane efektive të veprimit dhe t'i zbatojnë ato në mënyrë efikase. Njohuritë e mbledhura përmes vlerësimit krijuan një bazë për matjen e suksesit të projektit dhe do të çojnë në formulimin e një programi të zhvillimit të kapaciteteve të përshtatur për të adresuar boshllëqet e identifikuara. Në fund të fundit, vlerësimi do të jetë vendimtar në mbështetjen e objektivave të projektit për promovimin e shërbimeve publike të qëndrueshme, pajtueshmërinë me legjislacionin e BE-së, përgjegjësinë mjedisore dhe forcimin e demokracisë lokale.

Për më tepër, gjetjet e vlerësimit ofrojnë njohuri të vlefshme për vendimmarrësit për t'i dhënë përparësi ndërhyrjeve dhe për të alokuar burimet në mënyrë efektive për përmirësimin e praktikave të menaxhimit të mbetjeve. Duke parë përmes objektivit të procesit të pranimit në BE të vendit, vlerësimi është shumë i rëndësishëm për të siguruar zbatimin efikas të legjislacionit kombëtar mjedisor në nivel lokal që është në përputhje me Acquis të BE-së. Në përgjithësi, gjetjet dhe rekomandimet e këtij vlerësimi mund të jenë një hap i rëndësishëm drejt rritjes së shërbimeve të menaxhimit të mbetjeve komunale dhe arritjes së qëllimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në Maqedoninë e Veriut.

METODOLOGJIA

Vlerësimi i kapacitetit zbatoi një metodologji gjithëpërfshirëse që kombinoi metodat sasiore dhe cilësore, duke përfshirë pyetësorët gjysmë të strukturuar dhe intervistat personale me stafin përkatës komunal në secilën komunë (menaxherët e kompanive të ndërmarrjeve publike, drejtuesit e departamenteve komunale për mjedisin, zhvillimin ekonomik lokal, financat, departamentin ligjor dhe burimet njerëzore, dhe bashkëpunimin ndërkombëtar). Rreth 40 punonjës të komunës/NKP morën pjesë në intervista në të gjashtë komunat (5-8 në secilën), duke përfaqësuar departamente të ndryshme. Pyetësori kishte 81 pyetje/tregues që matnin kapacitetet në 10 fusha kryesore (secila e përbërë nga 2 kritere të veçanta) të performancës komunale.

10 Fushat kryesore të performancës komunale janë si më poshtë:

I. Pajtueshmëria rregullatore dhe e politikave
II. Struktura organizative dhe procesi i vendimmarrjes
III. Monitorimi dhe mbledhja e të dhënave
IV. Planifikimi dhe raportimi
V. Koordinimi ndërmjet departamenteve dhe bashkëpunimi ndër-komunal
VI. Njohuri, ekspertizë dhe inovacion
VII. Shpërndarja e burimeve
VIII. Infrastruktura dhe pajisjet
IX. Angazhimi i palëve të interesuara
X. Ndërgjegjësimi publik dhe edukimi

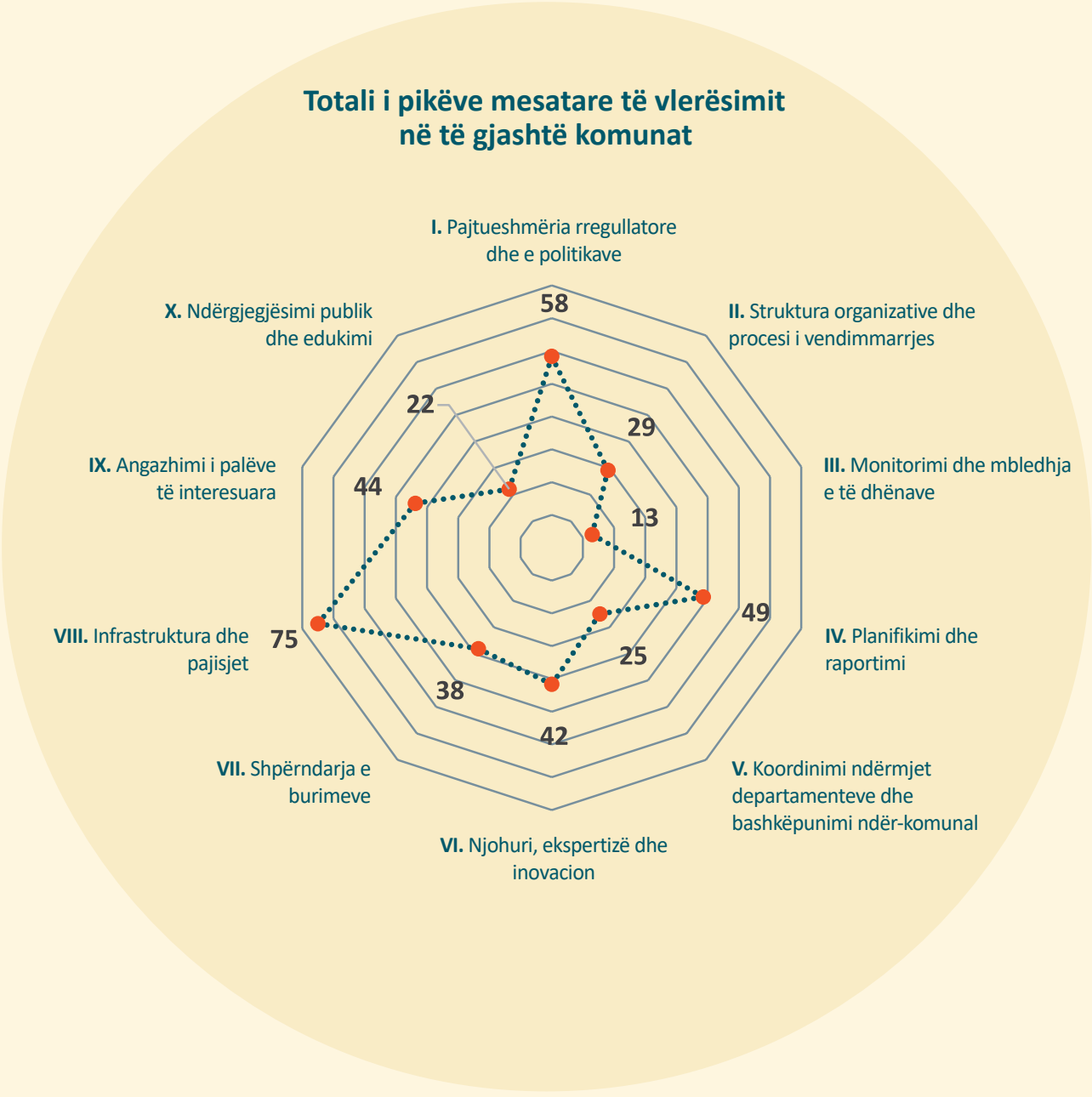
Intervistat u kryen përmes një mjeti për vlerësimin e kapacitetit (MVK) të krijuar posaçërisht - një spreadsheet që përmbante të gjithë treguesit dhe llogarit dhe shfaq të gjitha rezultatet dhe informacionin e mbledhur gjatë vlerësimit të kapacitetit.

Për të siguruar një rezultat, secila komunë iu nënshtrua një vlerësimi të plotë duke siguruar përgjigje dhe prova për kapacitetet ekzistuese në të gjithë treguesit (pyetjet), sipas MVK-së. Bazuar në përgjigjet, u llogaritën rezultatet e kapacitetit për secilën fushë kryesore. Pikët totale të vlerësimit të kapacitetit, të cilat janë rezultate të përbëra nga të gjitha fushat kryesore, paraqiten si një tabelë dhe një grafik radar për të siguruar një vizualizim të pikave të forta dhe të dobëta relative të pushtetit lokal sipas fushës kryesore. Përveç pyetësorit gjysmë të strukturuar, intervistat u krijuan për të lejuar diskutim të hapur me stafin komunal dhe të NKP që siguruan kuptim më të nuancuar të arsyeve që qëndrojnë pas kushteve aktuale të kapacitetit për secilën nga fushat që i nënshtrohen vlerësimit.

Vlerësimi u krye nga dhjetori 2023 deri në shkurt 2024 në të gjashtë komunat pilot: Ohër, Manastir, Kërçovë, Plasnicë, Prilep dhe Novaci.

GJETJET DHE REKOMANDIMET SIPAS FUSHËS KRYESORE

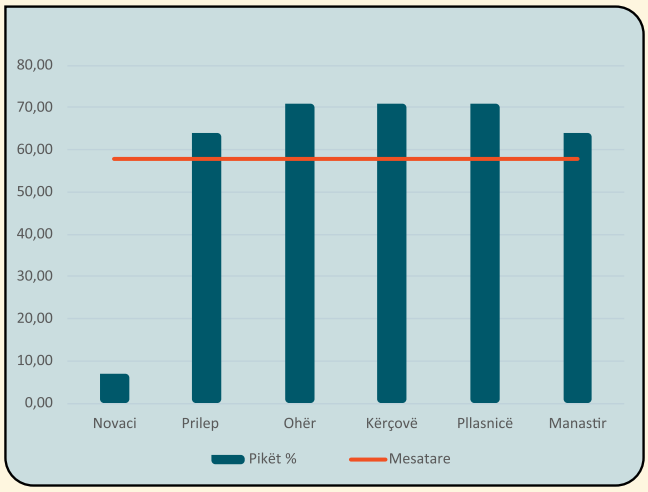
Vlerësimi i detajuar i kapaciteteve të menaxhimit të mbetjeve në gjashtë komunat pilot brenda rajoneve planore të Pellagonisë dhe Jugperëndimit nxjerr në pah sfidat dhe mundësitë që janë thelbësore për të kuptuar gjendjen aktuale të menaxhimit të mbetjeve dhe identifikimin e fushave për përmirësim. Për shembull, pikëpamja krahasuese tregon kapacitetet më të dobëta rreth mbledhjes dhe monitorimit të të dhënave (pajtueshmëria 13%), ndërsa për sa i përket infrastrukturës dhe pajisjeve, ka kryesisht burime të mjaftueshme për të mbuluar kërkesat aktuale operative (pajtueshmëria 75%) - duke përjashtuar ato që do të dalin pasi të krijohet sistemi Rajonal për menaxhimin e mbeturinave.

Fusha I:
Pajtueshmëria rregullatore dhe e politikave

Gjetjet:

Komunat përballen me pengesa të konsiderueshme në zbatimin e legjislacionit për menaxhimin e mbetjeve për shkak të mangësive të ndryshme në strukturën organizative, financat, njohuritë dhe ekspertizën. Për më tepër, komunave u mungojnë mekanizmat efektivë për zbatimin e legjislacionit dhe përafrimin e politikave lokale me kërkesat kombëtare dhe të BE-së.

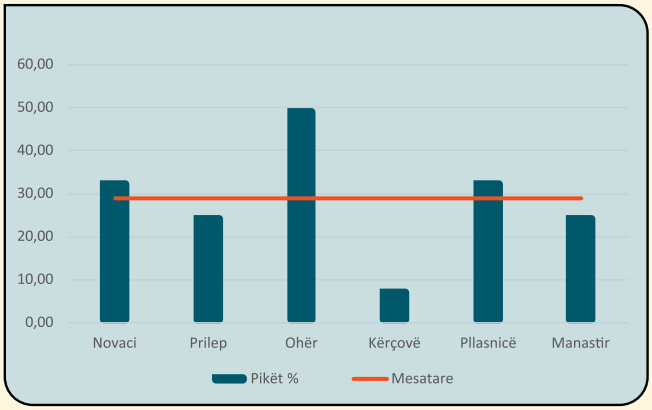
Rekomandime:

- Përfshirja e menaxhimit të mbeturinave në **politikën e re/ekzistuese afatgjatë** për zhvillimin lokal dhe/ose rajonal, në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe kërkesat e BE-së. Dokumentet e politikave duhet të përmbledhin detyrimet kryesore legjislative të komunës/kryetarit të komunës, objektivat për mbledhjen, riciklimin dhe asgjësimin e mbeturinave, zhvillimin e strukturës administrative, financimin, mbledhjen dhe përpunimin e të dhënave, afatin kohor dhe palët e interesuara përgjegjëse. Dokumenti duhet të marrë parasysh se procesi i krijimit të sistemit të integruar rajonal të menaxhimit të mbetjeve është një reformë komplekse që do të zbatohet në vitet e ardhshme. Procesi i zhvillimit dhe miratimit të dokumentit të politikave duhet të jetë gjithëpërfshirës dhe transparent dhe të bëhet në konsultime me MMJPH, Qendrën për Zhvillim Rajonal, OJQ-të, qytetarët, menaxhuesit kolektivë, sektorin e biznesit, sektorin e arsimit dhe të tjerët.
- Zhvillimi, rishikimi dhe përmirësimi i vazhdueshëm i një Plani Lokal të Veprimit për menaxhimin e integruar të mbetjeve.
- Punë aktive për sigurimin e financimit të Planit Lokal të Veprimit për menaxhimin e mbetjeve (linja buxhetore + projektet).
- Përmirësimi i njohurive mbi rregulloren e menaxhimit të mbetjeve për administratën e komunës dhe stafin e PUC.
- Krijimi i një mekanizmi për përditësimin e rregullt të dokumenteve komunale në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe kornizën e politikave.
- Përmirësimi i komunikimit të pamjaftueshëm midis komunave në Rajonin Jugperëndimor dhe atë të Pellagonisë dhe krijimi imekanizmit teknik për zbatimin e IRWMS-ë si grup/organ pune midis stafit të komunës dhe MMJPH (Administrata e Mjedisit), Qendra për Zhvillimin e Rajonit Planor, Inspektorati Shtetëror i Mjedisit, ADKOM Shoqata e ofruesve të shërbimeve publike, BNJVL dhe aktorët e tjerë përkatës.

Fusha II:
Kapaciteti organizativ dhe vendimmarrja

Gjetjet:

Komunat përballen me mangësi të konsiderueshme në strukturën organizative, me role dhe përgjegjësi të paqarta për menaxhimin e mbetjeve. Personeli dhe ekspertiza e pamjaftueshme pengojnë planifikimin strategjik, përpjekjet e zbatimit dhe proceset e vendimmarrjes.

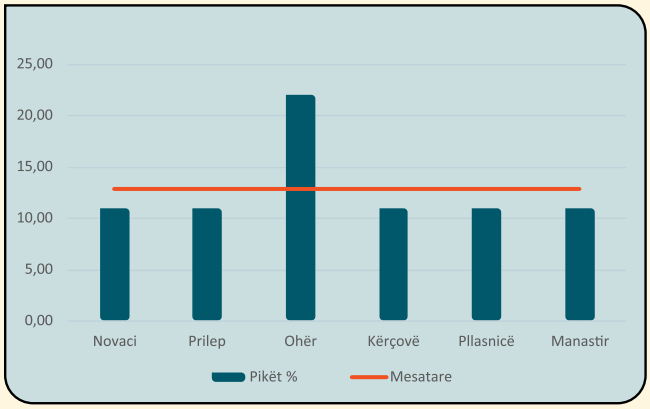
Rekomandime:

- Përcaktimi i pozicioneve të reja brenda strukturës organizative të dedikuara posaçërisht për menaxhimin e mbeturinave, me përgjegjësi dhe detyrime të qarta që lidhen me këto role.
- Njësitë e specializuara të stafit me punonjës që posedojnë ekspertizë në menaxhimin e mbeturinave, siç janë avokatët dhe inxhinierët. Të sigurohet që këta individë të kenë aftësitë dhe njohuritë e nevojshme për të adresuar në mënyrë efektive sfidat e menaxhimit të mbetjeve.
- Vendosja e procedurave për të përfshirë palët e interesuara përkatëse, përfshirë qytetarët, OJQ-të dhe institucionet arsimore, në procesin e vendimmarrjes në lidhje me iniciativat e menaxhimit të mbetjeve. Inkurajimi i pjesëmarrjes dhe bashkëpunimit aktiv për të siguruar që perspektivat e ndryshme të merren parasysh.
- Përditësimi i akteve të sistematizimit në përputhje me kërkesat legjislative dhe strategjike për menaxhimin e integruar të mbetjeve. Sigurohuni që strukturat dhe proceset organizative të jenë në përputhje me rregulloret dhe strategjitë ekzistuese të menaxhimit të mbetjeve.
- Krijimi i njësive të reja të dedikuara për menaxhimin e mbeturinave brenda strukturës komunale. Përshkrim i qartë i roleve dhe përgjegjësive të këtyre njësive për të siguruar koordinimin dhe zbatimin efektiv të aktiviteteve të menaxhimit të mbetjeve.
- Vendosja e mekanizmave dhe udhëzimeve me shkrim për përfshirjen e palëve të interesuara përkatëse në proceset dhe iniciativat e vendimmarrjes në lidhje me menaxhimin e mbeturinave.
- Kryerja e analizave për të mbështetur zhvillimin e sektorit të OJQ-ve të përfshira në iniciativat e menaxhimit të mbetjeve. Identifikimi i mundësive për bashkëpunim dhe partneritet me OJQ-të dhe eksplorimi i rrugëve për sigurimin e financimit të vazhdueshëm përmes donatorëve për të mbështetur përpjekjet e tyre.

Fusha III:
Menaxhimi dhe monitorimi i të dhënave

Gjetjet:

Ka praktika jooptimale të mbledhjes dhe monitorimit të të dhënave që pengojnë vendimet e planifikimit dhe investimeve në të gjitha komunat. Më tej këto sfida i rrisin mungesa e bazave të të dhënave gjithëpërfshirëse për mbetjet komunale, së bashku me monitorimin dhe vlerësimin joadekuat të praktikave të menaxhimit të mbetjeve.

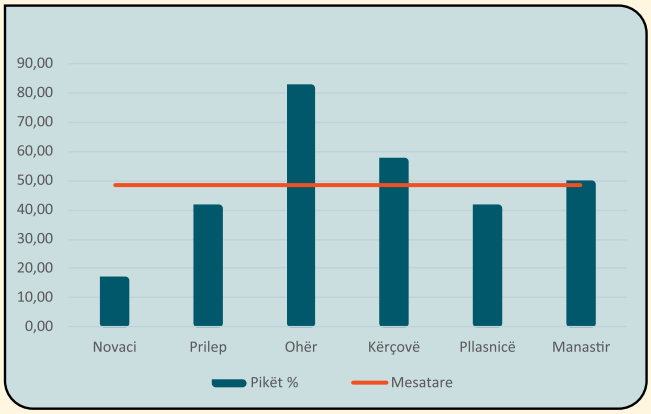
Rekomandime:

- Krijimi i një sistemi gjithëpërfshirës dhe të besueshëm të mbledhjes së të dhënave duke përfshirë bazën e të dhënave për të gjurmuar në mënyrë më efektive llojet e ndryshme të mbetjeve komunale, duke përfshirë mbetjet plastike, letra dhe mbetjet elektronike. Kjo bazë e të dhënave do të shërbejë si një burim i vlefshëm për të kuptuar modelet dhe tendencat e mbetjeve.
- Përcaktimi i roleve dhe përgjegjësive për stafin komunal të përkushtuar për përpunimin e të dhënave të menaxhimit të mbetjeve. Sigurimi i përafrimit me kornizat legjislative dhe strategjike kombëtare për të rritur qëndrueshmërinë dhe pajtueshmërinë në praktikat e menaxhimit të të dhënave.
- Zhvillimi i procedurave me shkrim për përpunimin dhe komunikimin e të dhënave për menaxhimin e mbetjeve me palët e interesuara përkatëse. Udhëzime të qarta do të modernizojnë proceset e menaxhimit të të dhënave dhe do të lehtësojnë komunikimin dhe bashkëpunimin efektiv midis palëve të interesuara.
- Përmirësimi i gjurmimit të marrëveshjeve me menaxhuesit kolektivë përmes mekanizmave të zgjeruara të monitorimit. Zbatimi i masave për të ndjekur sasitë, llojet dhe metodat e hedhjes së mbeturinave për të siguruar pajtueshmërinë me detyrimet kontraktuale.
- Përmirësimi i monitorimit dhe vlerësimit të politikave lokale të menaxhimit të mbetjeve duke përcaktuar tregues për vlerësimin e efektivitetit të politikave. Vlerësimet e rregullta do të ofrojnë njohuri të vlefshme për performancën e iniciativave për menaxhimin e mbetjeve dhe do të identifikojnë fushat për përmirësim.

Fusha IV:
Planifikimi dhe raportimi

Gjetjet:

Komunat kanë zhvilluar dhe miratuar kohët e fundit Planet Lokale të Veprimit për Menaxhimin e Mbetjeve, duke treguar një angazhim për përmirësim. Megjithatë, mekanizmat dhe procedurat për monitorimin, raportimin dhe krijimin e rregullt të treguesve për suksesin e dokumenteve të planifikimit afatgjatë dhe vjetor të politikave, nuk ekzistojnë dhe duhet të krijohen.

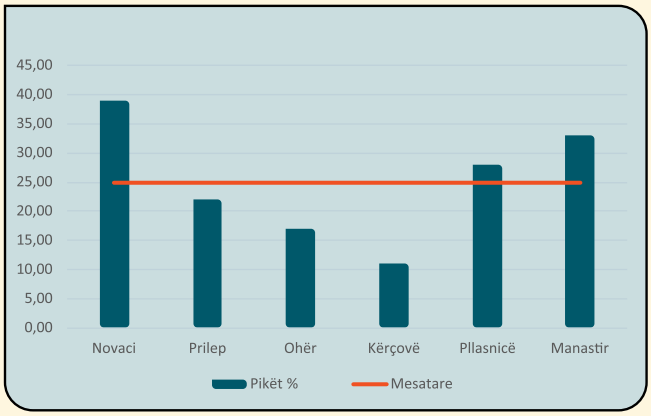
Rekomandime:

- Zhvillimi i mekanizmave për monitorimin, raportimin dhe krijimin e treguesve për suksesin e dokumenteve afatgjata dhe vjetore të planifikimit të politikave.
- Sigurimi i monitorimit dhe vlerësimit të rregullt të dokumenteve të politikave lokale për menaxhimin e mbetjeve duke pasur objektiva dhe tregues të performancës të përcaktuar qartë.
- Vendosja e një raportimi të rregullt për PLV për MM-në dhe dokumentet e tjera të politikave dhe planifikimit.
- Zhvillimi i shablloneve dhe udhëzime të unifikuara për raportimin e mbetjeve të mbledhura.

Fusha V:
Koordinimi ndërmjet departamenteve dhe bashkëpunimi ndër-komunal

Gjetjet:

Komunave u mungojnë mekanizmat dhe procedurat e përcaktuara për koordinimin dhe bashkëpunimin ndërmjet departameneve dhe ka përdorim të pamjaftueshëm të bashkëpunimit ndër-komunal si një instrument për ofrimin efektiv dhe efikas të shërbimeve lokale.

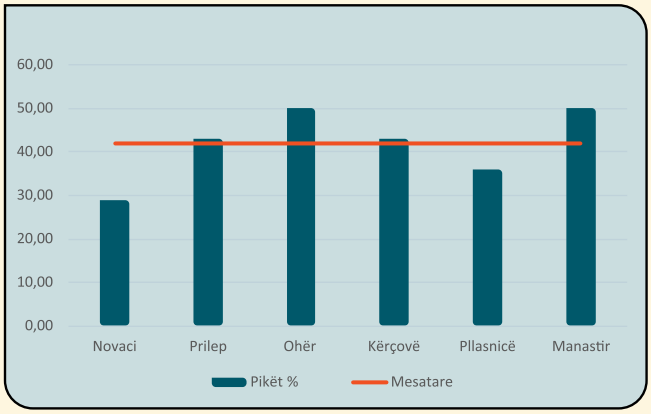
Rekomandime:

- Zhvillimi i procedurave dhe udhëzimeve për komunikim dhe koordinim efektiv brenda strukturës së secilës komunë për të rritur bashkëpunimin midis departamenteve përgjegjëse për çështjet e mjedisit dhe menaxhimit të mbetjeve.
- Fillimi i Bashkëpunimit Ndër-Komunal me komunat në të dy rajonet për të zyrtarizuar partneritetet dhe për të lehtësuar përpjekjet e përbashkëta në iniciativat e menaxhimit të mbetjeve të përshkruara në planet e veprimit rajonal dhe lokal.
- Ndarja e burimeve dhe financave të sigurta për zbatimin e KPM-ve me komunat e identifikuara për të mbështetur aktivitetet e përbashkëta.
- Zhvillimi dhe zbatimi i programeve të trajnimit për të rritur njohuritë e stafit në bashkëpunimin ndër-komunal dhe shfrytëzimin e tij në aktivitetet e menaxhimit të mbeturinave, veçanërisht në komunat fqinje si Manastiri dhe Novaci.

Fusha VI:
Njohuri, ekspertizë dhe inovacion

Gjetjet:

Komunat nuk kanë ekspertizë të mjaftueshme për zbatimin e politikave dhe strategjive të menaxhimit të mbetjeve për shkak të mungesës së trajnimeve dhe stafit të pamjaftueshëm të dedikuar për çështjet e mbetjeve. Përveç nga Prilepi dhe Ohri, shumica e stafit në komunat të tjera ka vetëm njohuri themelore dhe kuptim të prioriteteve dhe qëllimeve të përcaktuara në Planin Rajonal të Menaxhimit të Mbeturinave 2016 – 2026, si dhe Planin e Menaxhimit të Mbeturinave 2021–2031. Përveç kësaj, përveç Komunës së Manastirit, të gjitha komunat e tjera ose nuk përdorin asnjë lloj mjeti digjital për optimizimin e rrugëve të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave (GIS), ose nuk kanë njohuri të mjaftueshme në përdorimin e teknologjive inovative për menaxhimin e mbeturinave.

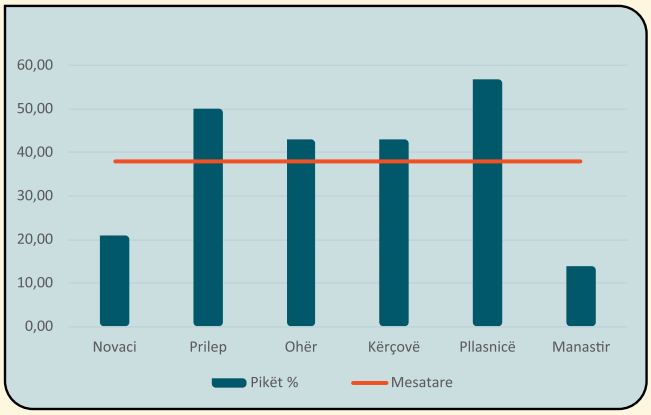
Rekomandime:

- Zhvillimi dhe zbatimi i një programi për zhvillimin e kapaciteteve të përqendruar në temat e menaxhimit të mbeturinave ku stafi komunal aktualisht nuk ka njohuri dhe ekspertizë të mjaftueshme.
- Zhvillimi dhe prezantimi i një platforme mësimore për stafin e komunës që punon në menaxhimin e mbeturinave, si dhe për stafin në Ndërmarrjet Komunale Publike, në mënyrë të vazhdueshme.
- Eksplorimi dhe shfrytëzimi i mundësive për përdorimin e teknologjive inovative për menaxhim më të mirë të shërbimeve në të ardhmen (shembull GIS).
- Sigurimi i trajnime për stafin komunal dhe stafin e NKP-ve për përdorimin e teknologjive inovative (përfshirë ato ekzistuese) për menaxhimin e mbetjeve.

Fusha VII:
Shpërndarja e burimeve

Gjetjet:

Komunat përballen me mungesë të burimeve për menaxhimin e mbeturinave, kështu që ato mbështeten shumë nga financimet e jashtme. Tarifat komunale ekzistuese shpesh rezultojnë të pamjaftueshme për të mbuluar kostot, duke theksuar nevojën urgjente për mekanizma financimi të qëndrueshëm.

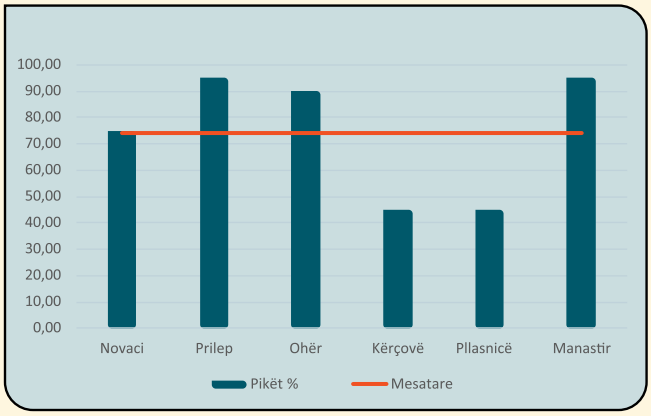
Rekomandime:

- Alokimi i financave për aktivitetet e menaxhimit të mbetjeve në buxhetin e komunës në baza shumëvjeçare për të siguruar mbështetje të qëndrueshme financiare dhe planifikim afatgjatë.
- Përafrimi i sigurt i buxhetit komunal me alokimin financiar nga MN PVL dhe dokumentet të tjera për politika.
- Kërkoni dhe siguroni fonde shtesë nga burime si IPA dhe donatorët e tjerë bilateralë për të plotësuar buxhetet komunale dhe për të rritur burimet financiare për iniciativat e menaxhimit të mbetjeve, në mënyrë të koordinuar dhe në përputhje me MN dhe PVL.
- Zhvilloni një plan me faza duke përfshirë strategjinë e komunikimit për vendosjen e tatimeve/tarifave të reja për shërbimin, duke siguruar pajtueshmërinë me rregulloret e përcaktuara nga Komisioni Rregullator për Energji dhe Ujë.
- Përmirësimi i cilësisë së të dhënave për prodhimin dhe grumbullimin e mbetjeve komunale në mënyrë që strukturat e tarifave të bazohen në informacion të saktë. Kjo do të lejojë që tarifat të zbatohen në mënyrë të drejtë dhe efektive.
- Zbatimi i strategjive për të përmirësuar pajtueshmërinë dhe për të reduktuar evazionin në mënyrë që të rritet shkalla me të cilën mblidhen tarifat ekzistuese të shërbimit të mbetjeve.
- Monitorimi i rregullt i marëveshjeve me menaxhuesit kolektivë në lidhje me llojet, shumat dhe pagesat e tarifave për mbetjet për t'u siguruar që ka transparencë, llogaridhënie dhe pajtueshmëri me kushtet e kontratës.
- Zgjerimi ose krijimi i marrëveshjeve me menaxhuesit kolektivë për trajtimin e llojeve të ndryshme të mbetjeve si paketimi dhe plastika për të siguruar mbulim gjithëpërfshirës të menaxhimit të mbetjeve.

Fusha VIII:
Infrastruktura dhe pajisjet

Gjetjet:

Në disa komuna ka mbulim dukshëm më të ulët të grumbullimit të mbeturinave, veçanërisht në zonat rurale dhe vendbanimet e largëta, kryesisht për shkak të infrastrukturës së dobët rrugore, dendësisë së ulët të popullsisë dhe efektivitetit të kufizuar të kostos. Edhe pse shumica e komunave raportojnë numër të mjaftueshëm të automjeteve për mbeturina, një pjesë e madhe e flotës së tyre është e vjetruar dhe ka nevojë për pajisje shtesë të mbeturinave (kosha dhe kontejnerë). Në këtë kontekst, duhet të theksohet se përpjekjet e vazhdueshme për krijimin e Sistemit të Integruar Rajonal të Menaxhimit të Mbetjeve, ndërtimin e stacioneve të transferimit dhe blerjen e pajisjeve të reja përmes projekteve si Projekti Rajonal i BERZH-it për Mbetjet të Ngurta, demonstrojnë një qasje proaktive në zhvillimin e infrastrukturës.

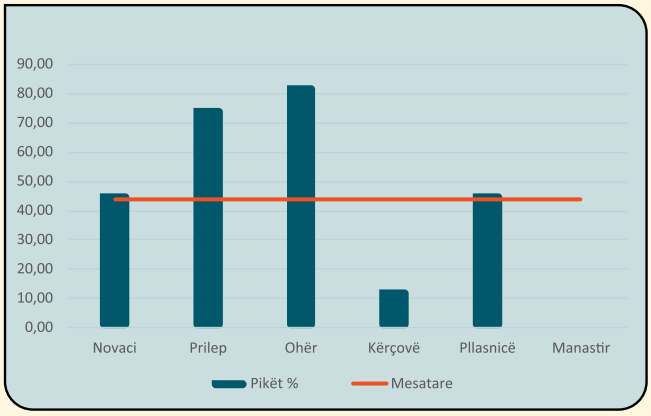
Rekomandime:

- Zhvilloni një plan gjithëpërfshirës të menaxhimit dhe mirëmbajtjes së burimeve për automjetet dhe pajisjet e mbetjeve për të siguruar funksionalitetin dhe jetëgjatësinë optimale.
- Kryeni një analizë të plotë për nevojën e kontejnerëve ose koshave shtesë për të mbledhur lloje të ndryshme të mbeturinave, përfshirë bio-mbeturinat dhe plastikën. Kjo analizë duhet të marrë parasysh faktorë të tillë si rritja e popullsisë, normat e gjenerimit të mbeturinave dhe kapaciteti aktual i kontejnerëve.
- Zhvilloni plane për blerjen e pajisjeve shtesë, me fokus në sigurimin e koshave për familjet. Të sigurohet që këto plane të shmangin dublimin me projekte të tjera të financuara nga donatorët për të maksimizuar efikasitetin dhe shfrytëzimin e burimeve.
- Zhvilloni plane për infrastrukturë shtesë, të tilla si anashkalime dhe rrugë shërbimi, dhe pajisje, duke përfshirë kamionë dhe kosha, për të përmirësuar praktikat e menaxhimit të mbeturinave. Të sigurohet që këto plane të shmangin dyfishimin e përpjekjeve me projekte të tjera në vazhdim për të optimizuar shpërndarjen e burimeve dhe efektivitetin e projektit.
- Siguroni financa për të adresuar nevojën për infrastrukturë dhe pajisje shtesë. Eksploroni opsionet e financimit si buxhetet komunale, grantet e jashtme, kreditë ose partneritetet publike-private për të siguruar burime të mjaftueshme financiare për zbatim.
- Analizoni dhe planifikoni për kontejnerë ose kosha shtesë për të mbledhur lloje të ndryshme të mbeturinave, të tilla si bio-mbeturinat ose plastika. Duhet menduar për dyfishimin e mundshëm me projekte të tjera për t'i bërë gjërat të ecin më mirë dhe për të shmangur shpenzimin e parave që nuk nevojiten.

Fusha IX:
Angazhimi i palëve të interesuara

Gjetjet:

Ndërsa shumica e Komunave njohin rëndësinë e angazhimit të palëve të interesuara në planifikimin dhe zbatimin e aktiviteteve të menaxhimit të mbetjeve, vetëm disa prej tyre përfshijnë palët e interesuara në këto procese. Edhe për komunat që përfshijnë palët e interesuara, nuk ka mekanizëm/proces të rregullt dhe përfshirja është e parregullt dhe ndodh në baza ad-hoc.

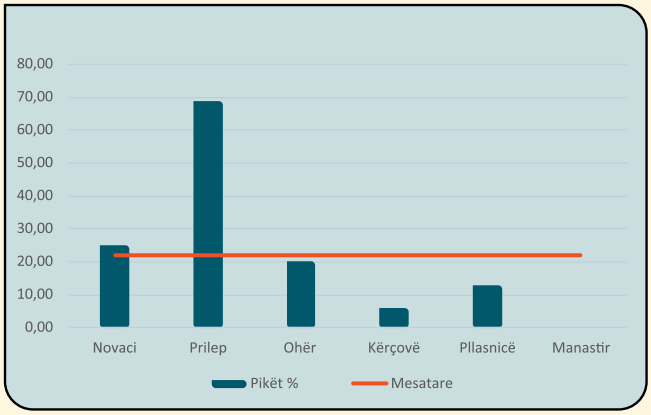
Rekomandime:

- Krijoni një plan ose program për përfshirjen e palëve të interesuara lokale për të përfshirë OJQ-të, qytetarët, bizneset dhe operatorët kolektivë në planifikimin dhe zbatimin e politikave lokale të menaxhimit të mbetjeve. Ky program duhet t'i japë përparësi gjithëpërfshirjes dhe bashkëpunimit, duke siguruar që të merren parasysh perspektivat e ndryshme në proceset e vendimmarrjes në lidhje me menaxhimin e mbeturinave.
- Bëni një hartë të plotë të palëve të interesuara për të gjetur dhe kategorizuar të gjithë njerëzit e rëndësishëm të përfshirë në menaxhimin e mbetjeve në komunë. Këtu përfshihen OJQ-të, banorët, bizneset dhe njerëzit që mbledhin plehra rregullisht.
- Vendosni mekanizmin për përfshirjen e palëve të interesuara në proceset e planifikimit të politikave.
- Zhvilloni strategji të përshtatura të angazhimit për të përfshirë grupe të ndryshme të palëve të interesuara në mënyrë efektive. Kjo mund të përfshijë organizimin e forumeve publike, punëtorive, grupeve të fokusit dhe sesioneve të konsultimit për të mbledhur të dhëna dhe reagime mbi iniciativat e menaxhimit të mbetjeve.
- Siguroni mundësi për trajnim dhe ndërtim të kapaciteteve për palët e interesuara për të rritur të kuptuarit e tyre për çështjet e menaxhimit të mbeturinave, politikat dhe praktikat më të mira. Kjo mund të përfshijë punëtori, seminare dhe fushata edukative që synojnë ngritjen e vetëdijes dhe promovimin e sjelljeve të qëndrueshme të menaxhimit të mbeturinave.
- Lehtësoni proceset e planifikimit bashkëpunues që përfshijnë palët e interesuara në vendimmarrje në lidhje me politikat, programet dhe projektet e menaxhimit të mbetjeve. Inkurajoni pjesëmarrje dhe bashkë-krijim aktiv për të siguruar që iniciativat të jenë në përputhje me nevojat dhe përparësitë e komunitetit.
- Zhvillimi i mekanizmave inovativë të financimit për të mbështetur zbatimin e iniciativave të menaxhimit të mbetjeve. Kjo mund të përfshijë sigurimin e fondeve nga buxhetet komunale, kërkimin e granteve nga donatorë të jashtëm dhe eksplorimin e partneriteteve publike-private për të shfrytëzuar burime shtesë.
- Krijoni mekanizma për monitorimin dhe vlerësimin e efektivitetit të aktiviteteve të angazhimit të palëve të interesuara dhe ndikimin e ndërhyrjeve për menaxhimin e mbeturinave. Linjat e rregullta të reagimeve dhe vlerësimet e performancës do të ndihmojnë në sigurimin e llogaridhënies dhe përmirësimin e vazhdueshëm.

Fusha X:
Ndërgjegjësimi publik dhe edukimi

Gjetjet:

Ka iniciativa të kufizuara të ndërgjegjësimit dhe edukimit publik për çështjet e menaxhimit të mbeturinave në të gjitha komunat. Komunikimi dhe strategjitë e ndërgjegjësimit publik nuk janë në fuqi dhe komunat rrallë përdorin ngjarje publike për promovimin e praktikave pozitive të menaxhimit të mbetjeve. Disa komuna (Prilep dhe Ohër) bashkëpunojnë me institucionet arsimore lokale (shkollat fillore dhe kopshtet) në mënyrë që të integrojnë leksione mbi praktikat e menaxhimit të qëndrueshëm të mbetjeve në kurrikulat e nxënësve. Programet e menaxhimit të mbeturinave arsimore/mentoruese për stafin mësimor nuk janë zbatuar në asnjë nga komunat.

Rekomandime:

- Zhvilloni një strategji/program gjithëpërfshirës shumëvjeçar që synon ngritjen e vetëdijes publike dhe edukimin e studentëve dhe qytetarëve për menaxhimin e mbeturinave.
- Zhvilloni dhe zbatoni program arsimor për MM të destinuar për mësuesit në shkollat fillore.
- Përdorni ngjarjet publike të organizuara nga komuna për të promovuar praktika të qëndrueshme të mbetjeve.
- Kryeni fushata të ndërgjegjësimit publik që synojnë qytetarët e të gjitha moshave përmes kanaleve të ndryshme si ngjarjet e komunitetit, mediat sociale, posterat dhe materialet informuese të shpërndara në hapësira publike.
- Siguroni seanca trajnimi dhe punëtori të specializuara për grupe specifike brenda komunitetit, të tilla si liderët e komunitetit, bizneset lokale dhe punonjësit e menaxhimit të mbeturinave.
- Krijimi i partneriteteve me organizatat lokale, OJQ-të dhe grupet e komunitetit për të përforcuar shtrirjen dhe ndikimin e iniciativave të ndërgjegjësimit publik.
- Krijoni mekanizma për monitorimin dhe vlerësimin e efektivitetit të iniciativave të ndërgjegjësimit publik dhe arsimit me kalimin e kohës.

Pikët e rezultatit të komunave në secilën nga 10 zonat

	Novaci		Prilep		Ohër		Kërçovë		Plasnicë		Manastir		Mesataraja Totale		
Përmbledhje e vlerësimit të komunës	Pikët	%	Pikët	%	Pikët	%	Pikët	%	Pikët	%	Pikët	%	Pikët maksimale	Pikët mesatare	Mesatare %
I. Pajtueshmëria rregullatore dhe e politikave	0,5	7	4,5	64	5	71	5	71	5	71	4,5	64	7	4	58
II. Struktura organizative dhe proceset e vendimmarrjes	2	33	1,5	25	3	50	1	8	2	33	1,5	25	6	2	29
III. Monitorimi dhe mbledhja e të dhënave	1	11	1	11	2	22	1	11	1	11	1	11	9	1	13
IV. Planifikimi dhe raportimi	1	17	2,5	42	5	83	4	58	3	42	3	50	6	3	49
V. Koordinimi ndërmjet departamenteve dhe bashkëpunimi ndër-komunal	3,5	39	2	22	2	17	1	11	3	28	3	33	9	2	25
VI. Njohuri, ekspertizë dhe inovacion	2	29	3	43	4	50	3	43	3	36	3,5	50	7	3	42
VII. Shpërndarja e burimeve	1,5	21	3,5	50	3	43	3	43	4	57	1	14	7	3	38
VIII. Infrastruktura dhe pajisjet	7,5	75	9.5	95	9	90	5	45	5	45	9,5	95	10	8	75
IX. Angazhimi i palëve të interesuara	5,5	46	9	75	10	83	2	13	6	46	0	0	12	5	44
X. Ndërgjegjësimi publik dhe edukimi	2	25	5,5	69	2	20	1	6	1	13	0	0	8	2	22

Vlerësimi i kapasciteteve komunale ishte vendimtar për përcaktimin e fushave që kanë nevojë për përmirësim dhe ofrimin e rekomandimeve për të udhëhequr komunat në zbatimin efektiv të Planeve të tyre Lokale të Veprimit për Menaxhimin e mbetjeve. Në këtë përpjekje, projekti do të ndihmojë komunat në transformimin e sfidave në mundësi. Përmes ngritjes së kapaciteteve, bashkëpunimit ndër-komunal, mobilizimit të burimeve dhe angazhimit të palëve të interesuara, projekti do të mbështesë komunat për të përmirësuar shërbimet e mbetjeve dhe për të krijuar një sistem rajonal të integruar dhe të qëndrueshëm të menaxhimit të mbetjeve.

SALAR International
A part of the Swedish Association of Local Authorities and Regions

Sweden
Sverige

Република Северна Македонија
Министерство за животна средина и просторно планирање

Republika e Maqedonisë së Veriut
Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor

Република Северна Македонија
Министерство за локална самоуправа

Republika e Maqedonisë së Veriut
Ministria e Vetëqeverisjes Lokale

ЗЕЛС